

WSTĘP

Rosnące znaczenie władzy sądowniczej we współczesnych państwach demokratycznych sprawia, że wywodzące od Monteskiusza powiedzenie, iż „sądy są tylko ustami ustawy” traci coraz bardziej na aktualności. Dlatego na przedstawicielach nauki prawa ciąży obowiązek stałego analizowania zmieniającej się rzeczywistości i przepisów prawa, by na nowo określać i odkrywać znaczenie sądów jako organów odpowiedzialnych za prawidłowe funkcjonowanie mechanizmów państwa demokratycznego. Są one *ex definitione* odseparowane od świata polityki, a nadane im przez ustrojodawcę znaczenie umożliwia wypełnianie roli bezstronnego arbitra w rozstrzygnięciu sporów prawnych.

Prezentowany w niniejszym zbiorze zbiór studiów i szkiców poświęcony jest jednemu z segmentów władzy sądowniczej, jakim są sądy wojskowe. Pole badań naukowych w tej mierze jest mało eksploatowane przez doktrynę, tymczasem ich funkcjonowanie jest zagadnieniem niesłychanie ważkim, zarówno ze względów teoretycznych i praktycznych. Konstytucja RP z 1997 r. (co prawda w skromnym zakresie) dokonała petryfikacji sądów wojskowych, mających już długą tradycję funkcjonowania.

W ostatnich latach w dyskusji naukowej i publicystycznej w Polsce pojawiły się głosy kwestionujące potrzebę dalszego utrzymywania sądownictwa wojskowego. Krytycy obecnego stanu rzeczy utrzymują zwłaszcza, że nie da się pogodzić faktu, iż w sądach wojskowych zasiadają żołnierze w czynnej służbie wojskowej, z zasadą ich niezawisłości. Kwestionuje się również racjonalność utrzymywania sądownictwa wojskowego, m.in. ze względu na wiążące się z tym koszty. Intencją autorów niniejszego opracowania jest włączenie się do tej dyskusji. Niezależnie od tego podniesiono w nim szereg innych kwestii związanych z funkcjonowaniem sądów wojskowych. Odniesiono się do uwarunkowań historycznych sądownictwa wojskowego, scharakteryzowano aktualny stan przepisów konstytucyjnych i ustawowych z zakresu organizacji i zadań sądów wojskowych.

8 Wstęp

W zbiorze znajdują się również teksty poświęcone kwestiom bardziej szczegółowym: funkcjonowaniu sądów wyjątkowych w czasie wojny, okolicznościom wyłączającym bezprawność czynu popełnionego przez żołnierza, znaczeniu mediów dla funkcjonowania sądów wojskowych. Dwa ostatnie artykuły zostały poświęcone funkcjonowaniu sądów wojskowych w innych państwach: Szwajcarii i Rosji.

Redaktorzy niniejszej książki składają serdeczne podziękowania Autorom, którzy zechcieli odpowiedzieć na zaproszenie i przesłać swoje teksty do publikacji.

Katarzyna Dunaj
Marta Stepnowska